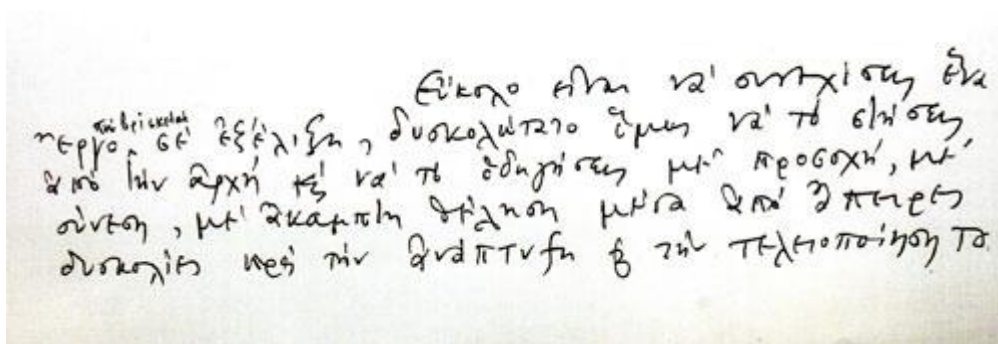

ΣΟΛΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ (1905 – 1979)

**Ο Σόλων Μιχαηλίδης με την αρραβωνιαστικιά του
Καλλιόπη Μορίδου στη Λεμεσό,
21 Αυγούστου 1932**

Χειρόγραφο σημείωμα του Σόλωνα Μιχαηλίδη

**Ο νεαρός μαέστρος Σόλων Μιχαηλίδης με την πρώτη ορχήστρα και τη
μικτή χορωδία του Συλλόγου Συναυλιών Ωδείου Λεμεσού
Θέατρο ΡΙΑΛΤΟ Λεμεσού, 18 Μαΐου 1935**

Συνθέτης, μουσικολόγος, αρχιμουσικός, δάσκαλος, κριτής και σύνοδος, διευθυντής και συνδικαλιστής, ο Σόλων Μιχαηλίδης ήταν μια πολύπλευρη προσωπικότητα με διεθνή ακτινοβολία που κυριάρχησε στη μουσική ζωή της Κύπρου και της Ελλάδας.

Γεννήθηκε στη Λευκωσία στις 12 Νοεμβρίου 1905. Πατέρας του ήταν ο Μιχαήλ Χατζήκυριακος από το χωριό Ορούντα και μητέρα του η Ελένη Σολομωνίδου από την Κερύνεια. Εννιά μήνες μετά τη γέννηση του Σόλωνα που ήταν το πρώτο παιδί της, η Ελένη πέθανε από επιλόχιο πυρετό. Με τη συγκατάθεση του νεαρού πατέρα ο Σόλων μεγάλωσε στη Λευκωσία με τη γιαγιά του Δέσποινα Σολομωνίδου.

Στα δεκατρία του χρόνια απέκτησε το πρώτο μουσικό όργανο, μια κιθάρα, δώρο του συμμαθητή του Στέλιου Γιωργαλλίδη, τον οποίο ο Σόλων βοηθούσε στα μαθήματα.

Τις γυμναστικές σπουδές του παρακολούθησε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο και στη συνέχεια φοίτησε στο Διδασκαλείο του Παγκυπρίου. Αποφοίτησε απ' αυτό το 1925 και τιμήθηκε με το αριστείο και το χρυσό μετάλλιο της «Ελληνικής Αδελφότητας των εν Αιγύπτω Κυπρίων».

Τα επόμενα χρόνια εργάστηκε ως δημοδιδάσκαλος. Παράλληλα διορίστηκε ως καθηγητής της κιθάρας και των θεωρητικών στο τότε κυβερνητικό Ωδείο της Λευκωσίας, αφού στο μεταξύ, αν και αυτοδίδακτος κατόρθωσε να γίνει ένας εξαιρετος κιθαρίστας.

Στο Ωδείο Κύπρου ο Σόλων Μιχαηλίδης δίδασκε αλλά και διδασκόταν. Με τη βοήθεια του διευθυντή Hsaia Kalmanovitch, Ρώσου πιανίστα εβραϊκής καταγωγής έμαθε το πιάνο και προχώρησε στην αρμονία. Παράλληλα σπούδαζε με αλληλογραφία στο TRINITY COLLEGE OF MUSIC του Λονδίνου όπου το 1930 πήρε το Δίπλωμα Διδασκαλίας των Ανωτέρων Θεωρητικών.

Το Ωδείο Κύπρου έπαιξε σημαδιακό ρόλο στη σταδιοδρομία του Μιχαηλίδη, αλλά και στην προσωπική του ζωή. Εκεί γνώρισε την Καλλιόπη Μορίδου, η οποία μελετούσε πιάνο με τον Hsaia Kalmanovitch και φοιτούσε στην τάξη των θεωρητικών που δίδασκε ο Μιχαηλίδης.

Το 1931 ο Σόλων Μιχαηλίδης και η Καλλιόπη Μορίδου αρραβωνιάστηκαν. Τον ίδιο χρόνο η Μορίδου απέκτησε το Δίπλωμα Διδασκαλίας του πιάνου του TRINITY COLLEGE OF MUSIC του Λονδίνου και άρχισε να διδάσκει στη Λεμεσό. Με την ηθική και οικονομική στήριξη της οικογένειας Μορίδη, ο Σόλων Μιχαηλίδης μπόρεσε να μεταβεί στο Παρίσι για σπουδές. Φοίτησε στην ECOLE NORMALE DE MUSIQUE και τη SCHOLA CANTORUM όπου πήρε το δίπλωμα στη σύνθεση το 1934.

Το Παρίσι άνοιξε νέους ορίζοντες στον Κύπριο μουσικό. Στο καλλιτεχνικό και πνευματικό αυτό κέντρο ο Μιχαηλίδης μελετούσε με έντονο ρυθμό, παρακολουθούσε αχόρταγα τη μουσική κίνηση και έγραψε το πρώτο του έργο, το συμφωνητικό ποίημα « DE PROFUNDIS ” 1933, εμπνευσμένο από τη «Ζωή εν Τάφω» του Στρατή Μυριβήλη, το συμφωνητικό σκίτσο «Στο γάμο του χωριού» για φλάουτο και ορχήστρα εγχόρδων 1934 και άλλα έργα είναι αυτής της περιόδου.

Ο Μιχαηλίδης επέστρεψε στην Κύπρο και τον Αύγουστο του 1934 παντρεύτηκε στο εκκλησάκι της Ιεράς Μονής Αγίου Γεωργίου του Αλαμάνου την Καλλιόπη Μορίδου και εγκαταστάθηκαν στη Λεμεσό.

Από τον ίδιο χρόνο αρχίζει μια έντονη δραστηριότητα του Σόλωνα Μιχαηλίδη που άλλαξε ουσιαστικά το μουσικό σκηνικό της πόλης και σήμανε την απαρχή μιας μακράς και πλούσιας μουσικής παράδοσης. Τον Οκτώβριο του 1934 ίδρυσε μαζί με τη σύζυγο του το Ωδείο Λεμεσού.

Ταυτόχρονα ίδρυσε την πρώτη Ελληνική ορχήστρα στην Κύπρο και τον πρώτο επίσης Ελληνικό Σύλλογο Συναυλιών. Λίγους μήνες αργότερα ο Μιχαηλίδης συγκρότησε επίσης μια πολυμελή μικτή χορωδία κι εγκαινίαζε σειρά διαλέξεων με θέμα τη μουσική. Ανέπτυξε έτσι μια ασυνήθιστη καλλιτεχνική δραστηριότητα που τράνταξε κυριολεκτικά τη Λεμεσό και την Κύπρο ολόκληρη, αφού τα συγκροτήματα του Συλλόγου Συναυλιών Ωδείου Λεμεσού περιόδευσαν όλες τις πόλεις και έδιναν συναυλίες.

Αφού τέθηκαν οι βάσεις μιας επαγγελματικής και καλλιτεχνικής δραστηριότητας για το Σόλωνα Μιχαηλίδη, άρχισε στη Λεμεσό μια πολύ γόνιμη περίοδος στη σύνθεση και τη μουσικολογική έρευνα, περίοδος κατά την οποία κυοφορήθηκαν πολύ σημαντικά έργα του και διάφορες μουσικολογικές μελέτες του άρχισαν να εμφανίζονται. Τα σημαντικότερα έργα αυτής της περιόδου είναι η συμφωνική εικόνα «Το πανηγύρι της Κακάβας», εμπνευσμένο από το «Δωδεκάλογο του Γύφτου» του Κωστή Παλαμά 1936, τα «Δύο Βυζαντινά Σκίτσα» για ορχήστρα εγχόρδων 1936, η καντάτα «Ο Τάφος» σε στίχους Κωστή Παλαμά 1936, η τελική μορφή του συμφωνητικού ποιήματος « De Profundis ” 1949, η «Προσευχή του Ταπεινού» σε στίχους Ζαχαρία Παπαντωνίου για βαρύτονο και πιάνο, η «Αρχαϊκή Σουίτα» για φλάουτο, όμποε, άρπα και ορχήστρα εγχόρδων 1954 και άλλα.

Διευθύνοντας την ορχήστρα και χορωδία του Συλλόγου Συναυλιών Ωδείου Λεμεσού ο Σόλων Μιχαηλίδης ερμήνευε δικά του έργα. Τα συγκροτήματα του Συλλόγου Συναυλιών Ωδείου Λεμεσού έθεσε υπό τη σκέπη του σωματείου ΑΡΗΣ Λεμεσού το 1939.

Από το 1941 μέχρι το 1956 εργάστηκε επίσης ως καθηγητής μουσικής στο Ελληνικόν Γυμνάσιο και στο Ανώτερον Παρθεναγωγείον Λεμεσού, σχολεία που αργότερα μετονομάστηκαν σε Λανίτειον Ελληνικόν Γυμνάσιον. Ως καθηγητής μέσης εκπαίδευσης ο Μιχαηλίδης μετέφερε στο γυμνάσιο την ακούραστη διάθεση του για δουλειά και το πάθος του για τη μουσική και τη δημιουργία. Συγκροτούσε εξαιρετικές μικτές χορωδίες και συνέθετε για τις μαθητικές θεατρικές παραστάσεις. Στη διδασκαλία του κατάφερνε με θαυμάσια προσέγγιση να κεντρίζει το ενδιαφέρον των μαθητών και να τους εμπνέει την αγάπη για τη μουσική.

Με το τέλος του πολέμου έγινε κατορθωτή η αποπεράτωση της εκτύπωσης του περίφημου συγγράμματος του «Η αρμονία της σύγχρονης μουσικής», έκδοση του Ωδείου Λεμεσού 1945. Το βιβλίο προκάλεσε το θαυμασμό των Ελλήνων συνθετών και μουσικοκριτικών και παρουσιάστηκε στην Ακαδημία Αθηνών στις 2 Μαΐου 1946 από το Μανώλη Καλομοίρη. Κι ενώ στην Αθήνα συνεχίζονταν τα ενθουσιώδη σχόλια γύρω από την «Αρμονία της σύγχρονης μουσικής» και έργα του Μιχαηλίδη ερμηνεύονταν και πάλι από την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, ο συνθέτης ανέπτυξε μια έντονη και πολύπλευρη καλλιτεχνική δραστηριότητα στη Βρετανία, όπου πήγε το 1946 με ενός έτους υποτροφία. Έργα του ερμηνεύτηκαν τότε από τη Συμφωνική Ορχήστρα του Β.Β. C .

Στα σαράντα δύο (42) του χρόνια ο Κύπριος μουσουργός είχε γίνει γνωστός στο εξωτερικό ως ένας συνθέτης με γνήσια έμπνευση και ως μουσικολόγος, μια αυθεντία στα της σύγχρονης μουσικής.

Η παραμονή του στο Λονδίνο βοήθησε για ένα μεγάλο άνοιγμα στον ευρωπαϊκό χώρο, όπου η παρουσία του ως μέλους διεθνών επιτροπών, ως συνέδρου, ως ομιλητή, είτε ως μαέστρου θα είναι τακτική μέχρι το τέλος της ζωής του.

Ο Μιχαηλίδης και η σύζυγος του ήταν από τους πρώτους πολυταξιδεμένους Κυπρίους. Συγχρόνως κατέβαλλε τιτάνιες προσπάθειες για δημιουργία καλλιτεχνικής ζωής στην Κύπρο. Το 1950 και το 1952 οργάνωσε και διηύθυνε δύο πολύ σημαντικά γεγονότα που αποτέλεσαν σταθμούς στην ιστορία της μουσικής ζωής του τόπου. Πρόκειται για το ανέβασμα της όπερας «Διδώ και Αινείας» του H. PURCELL και του ορατορίου «Η Δημιουργία» του J. HAYDN, της πρώτης όπερας και του πρώτου ορατορίου που άκουσε το κυπριακό κοινό.

Το 1957 διορίστηκε στη θέση του Διευθυντή του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης. Η ανάληψη της διεύθυνσης του Ωδείου από το Μιχαηλίδη, σήμανε την απαρχή μιας ανοδικής πορείας για το ίδρυμα. Παράλληλα με τα καθήκοντα του διευθυντή, δίδασκε την αρμονία, ιστορία της μουσικής, μορφολογία, αντίστιξη, φυγή και σύνθεση. Οι τάξεις των ανώτερων θεωρητικών αυξάνονταν διαρκώς.

Ο Σόλων Μιχαηλίδης δίδαξε με αγάπη και ενθουσιασμό και είναι πάρα πολλοί οι μαθητές του που σήμερα κάνουν αξιόλογη καριέρα. Η προσφορά του στη μουσική παιδεία του Ελληνισμού είναι πολύ μεγάλη και θα συνεχίζει «ες αεί» λόγω του έργου που μας έχει κληροδοτήσει.

Σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την εγκατάσταση του στην πρωτεύουσα του ελληνικού βορρά κατόρθωσε με τη συντονισμένη προσπάθεια και άλλων παραγόντων ώστε η ίδρυση της Συμφωνικής Ορχήστρας Βορείου Ελλάδας να γίνει μια πραγματικότητα. Το 1966 η Συμφωνική Ορχήστρα Βορείου Ελλάδας μετατράπηκε σε Κρατικό Οργανισμό ανεξάρτητο από το Ωδείο.

Προικισμένος με δυναμισμό και διοικητικές ικανότητες και με όλα τα εφόδια του ο Μιχαηλίδης κατευθύνει την επίσημη μουσική ζωή της Θεσσαλονίκης και διακρίθηκε τόσο ως διευθυντής, όσο και ως μαέστρος. Πολύ μεγάλα ονόματα ξένων και Ελλήνων καλλιτεχνών έφταναν στη Θεσσαλονίκη, μετά από πρόσκληση του για να συμπράξουν ή να διευθύνουν την Κρατική Ορχήστρα. Ωστόσο οι Θεσσαλονικείς δεν περίμεναν μόνο τους διεθνούς φήμης καλλιτέχνες για να κατακλύσουν το θέατρο, μεγάλη κοσμοσυρροή παρατηρείτο όταν διηύθυνε ο Σόλων Μιχαηλίδης και συνέπραττε Θεσσαλονικέας σολίστ.

Παράλληλα ο Μιχαηλίδης συνέχιζε να συνθέτει και έδωσε αυτή την περίοδο πολύ σημαντικά έργα, όπως το συμφωνικό ποίημα «Κυπριακά Ελευθέρια» 1959, τον «Ύμνο της Κυπριακής Δημοκρατίας» 1963, την «Ελληνική Σουίτα» για πιάνο, καθώς και για βιολοντσέλο και πιάνο 1966, το «Κονσέρτο» για πιάνο και ορχήστρα 1966 και άλλα.

Το Νοέμβριο του 1970 αφυπηρέτησε από το Κρατικό Ωδείο και την Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης και μετοίκησε στην Αθήνα. Τα χρόνια που ακολούθησαν ο Μιχαηλίδης συνέχιζε την καλλιτεχνική του δραστηριότητα, διηύθυνε ως προσκεκλημένος μαέστρος στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Η μεγάλη προσφορά του Σόλωνα Μιχαηλίδη στην ελληνική μουσική τύγχανε πλατιάς εκτίμησης και αυτό πέρα από την αγάπη που του έδειχναν οι μουσικοί και το κοινό, εκδηλώνονταν και με το

διορισμό του σε διάφορα σημαντικά συμβούλια, την απονομή διακρίσεων και άλλα. Το συνθετικό του έργο αγαπήθηκε στην Ελλάδα και έργα του εκτελούνταν συχνά από τις Συμφωνικές Ορχήστρες της χώρας, καθώς και από διάφορους σολίστ.

Στην Αθήνα έγραφε το «Αφιέρωμα στα Φυλακισμένα Μνήματα», « In Memorial » για ορχήστρα εγχόρδων 1974, την καντάτα « Ύμνος και Θρήνος για την Κύπρο» σε σίχους Γιάννη Ρίτσου 1975, τη συμφωνική εικόνα «Κερύνεια μου» 1976, το χορωδιακό «Κερύνεια μου» σε σίχους Κύπρου Χρυσάνθη 1979 και άλλα.

Ο Σόλων Μιχαηλίδης κατέχει μια αξιόλογη θέση μεταξύ των νεοελλήνων συνθετών και κυρίως της ελληνικής σχολής όπως διαμορφώθηκε μετά το 1930 και μια μοναδική θέση στον κυπριακό χώρο αφού θεωρείται ο κυριότερος εκπρόσωπος της κυπριακής σχολής. Ο Μιχαηλίδης ωστόσο, δεν εγκλωβίζεται σε στενά εθνικιστικά πλαίσια.

«Σκοπός πρέπει να' ναι η ζωντανή εκδήλωση μιας εθνικής οντότητας μέσα από ένα αληθινά παγκόσμιο όργανο» έλεγε χαρακτηριστικά.

Η μουσική έκφραση του Σόλωνα Μιχαηλίδη είναι μια προσωπική γλώσσα στη σύνθεση. Ο συνθέτης χρησιμοποιεί πολλά από τα χαρακτηριστικά στοιχεία της ελληνικής μουσικής, αρχαίας, βυζαντινής και δε ξεχνά το ξεχωριστό χρώμα και τους χαρακτηριστικούς ρυθμούς της κυπριακής δημοτικής μουσικής. Δέχεται από τη ξένη μουσική ότι ταιριάζει περισσότερο στη δική του ψυχοσύνθεση και διαμορφώνει από τα πρώτα του έργα τη δική του μουσική γλώσσα. Το συνταίριασμα των εθνικών στοιχείων με μια σύγχρονη τεχνοτροπία αποτελεί τη βασική του επιδίωξη.

Στα χρόνια των σπουδών του στο Παρίσι είχε γοητευτεί από το γαλλικό ιμπρεσιονισμό. Η κίνηση και η ρευστότητα της ιμπρεσιονιστικής μουσικής, καθώς και οι ανάλαφρες φόρμες της θέλγουν τον Κύπριο συνθέτη. Τις ιμπρεσιονιστικές του πολύ εμφανείς τάσεις δε δυσκολεύεται να συνδυάσει με τη χρήση των αρχαίων ελληνικών κλιμάκων. Τα εθνικά στοιχεία στο έργο του εμφανίζονται επίσης με τη χρήση του κυπριακού δημοτικού μοτίβου ή της βυζαντινής υμνωδίας.

Ο Μιχαηλίδης άντλησε τη θεματογραφία του από τη γύρω ζωή, την ελληνική λογοτεχνία, τη βυζαντινή παράδοση, την ελληνική αρχαιότητα, τον αγώνα για ελευθερία και τη δραματική σύγχρονη ιστορία της Κύπρου.

Στις 20 Οκτωβρίου 1977 παρουσιάστηκε στην Ακαδημία Αθηνών το περίφημο σύγγραμμα του "The Music of Ancient Greece , an Encyclopedia". Η εμφάνιση του έργου αυτού στάθηκε για τη χρονιά 1977 το εκδοτικό γεγονός της ελληνικής μουσικολογίας κι ένα μεγάλο επίτευγμα της διεθνούς μουσικολογίας.

Στο μεταξύ ο Μιχαηλίδης άρχισε να εργάζεται για την ελληνική απόδοση της Εγκυκλοπαίδειας. «Δε μεταφράζεται», έλεγε χαρακτηριστικά, «πρέπει να ξαναγραφτεί στα ελληνικά».

Ο τελευταίος χρόνος της ζωής του τον βρήκε να δουλεύει ασταμάτητα και με όσες δυνάμεις του απέμειναν πάνω σ' αυτό το σύγγραμμα. Το Μάρτιο του 1979 το τελείωσε και έγραφε στο τέλος του χειρογράφου «Χριστός Ανέστη».

Στη Λεμεσό, ανύποπτοι για τη σοβαρή επιδείνωση της υγείας του, λόγω όγκου στο στήθος, ο Δήμαρχος και τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου προσκάλεσαν το μουσουργό να παρευρεθεί σε εκδήλωση που θα διοργάνωναν προς τιμή του, για να τον ανακηρύξουν Επίτιμο Δημότη και να του απονεύμουν το χρυσό μετάλλιο της πόλης της Λεμεσού. Ο Σόλων Μιχαηλίδης αποδέχτηκε την πρόσκληση και έζησε τις τελευταίες μέρες της ζωής τους με την επιθυμία να ταξιδέψει και πάλι στην Κύπρο.

Το ταξίδι αυτό ωστόσο, έμελλε να είναι το τελευταίο και πολύ διαφορετικό από όλα τα προηγούμενα. Στην Αθήνα, ξημερώματα της 10 ης Σεπτεμβρίου 1979 ο Σόλων Μιχαηλίδης έριξε μια τελευταία ματιά στην αλληλογραφία του και κοιμήθηκε. Ο καλλιτεχνικός κόσμος της Ελλάδας τον αποχαιρέτισε με επιμνημόσυνη δέηση στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών και ακολούθως η σορός του μεταφέρθηκε στην Κύπρο με αίτημα της Κυπριακής Πολιτείας. Πλήθος κόσμου κατέκλυσε την εκκλησία της Αγίας Νάπας στη Λεμεσό, στην άλλοτε ενορία του ζεύγους Μιχαηλίδη για να τον αποχαιρέτισει. Η χορωδία ΑΡΗΣ έψαλλε κατά τη νεκρώσιμη ακολουθία και ερμήνευσε επίσης σε πρώτη εκτέλεση το τελευταίο έργο του Σόλωνα Μιχαηλίδη, το χορωδιακό «Κερύνεια μου», κατά την ταφή που έγινε στις 13 Σεπτεμβρίου 1979 στο κοιμητήριο Αγίου Νικολάου στη Λεμεσό.

Έλενα Λαμάρη

Πιανίστα Κρατικού Ωδείου Ρώμης « SANTA CECILIA ”

Ερευνήτρια και συγγραφές του βιβλίου «Σόλων Μιχαηλίδης, η ζωή και το έργο του», έκδοση 1994 του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου